מנורת המאור — סדר ספירת העומר

סדר ספירת העומר. מתחילין לספור אותו מליל שש עשרה בניסן, ומונה והולך עד תשעה וארבעים יום. ולמה אין מתחילין לספור מליל חמשה עשר בניסן, שהוא ליל ראשון של פסח, לפי שאין העומר קרב עד למחרת הפסח, שהוא יום טוב שני, והלילה הולכת אחר היום.

זמן הספירה מתחלת הלילה, ואפי' הוא ספק חשיכה יכולין לספור. שכח לספור בתחלת הלילה, הולך וסופר כל הלילה. ומצוה על כל אחד ואחד לספור לעצמו, וצריך לספור מעומד ולברך תחלה. וסופר הימים והשבועים. כיצד, בלילה הראשונה עומד ומברך בא"י אמ"ה אקב"ו על ספירת העומר, היום יום אחד, וכן עד שמגיע לשבעה ימים, ויאמר היום שבעה ימים שהן שבוע אחד. ובליל שמיני יאמר, היום שמונה ימים שהן שבוע אחד ויום אחד, עד שמגיע לארבעה עשר יום, יאמר היום ארבעה עשר יום שהם שני שבועות. וכן לכולן. דתניא מצוה למימני יומי ולמימני שבועי, יומי דכתי' (ויקרא כג, טז) תספרו חמשים יום, שבועי, דכתיב (דברים טז, ט) שבעה שבועות תספר לך. ואם שכח מלספור בלילה, יספור ביום ולא יברך. כך פסק הרא"ש ז"ל.

בזמן שבית המקדש היה קיים, היו ישראל מקריבים העומר של שבלים, שהיה בו משקל ארבעים וג' ביצים, ומזה השיעור חייב להפריש חלה. קודם הפסח היו חוקרין בארץ ישראל על העומר באיזה מקום ימצא תחלה, והיו קוצרין אותו בערב הפסח, וממחרת הפסח היו מקריבין אותו לפני הארון מבחוץ, והיה נוטל אותו הכהן ומרים אותו ומוליכו ומביאו, והיו טוחנין אותו ועושין ממנו לחם ואוכל אותו הכהן. ואחר כך היה מותר לכל ישראל לקצור ולאכול מן התבואה החדשה, שנא' (ויקרא כג, יד) ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה עד הביאכם את קרבן אלהיכם. ויש הפרש בין העומר לביכורים, כי העומר היו קוצרין אותו מאיזו שדה נזדמנה לו תחילה, אבל הביכורים היו של פירות, מחמשת מיני פירות הכתובים בפסוק ארץ חטה, שהן גפן תאנה רמון זית דבש של תמרים, כי חטה ושעורים בעומר היו מותרין, ולא היו מפרישין הביכורים אלא מאלו החמשה מיני פירות שאמרתי. וכל זמן שהיה רואה כל אחד ואחד מישראל בכרמו או בגנו אחד מחמשת המינין הללו שביכר תחלה, היה עושה בו סימן עד שהיה מתבשל, ואחר כך היה משים אותו בטנא ומביאו לכהן, והכהן מקריבו לפני הארון מבחוץ, ומרים אותו ומוליכו ומביאו ואוכלו הכהן עם אנשי ביתו, ואח"כ התירו לו לאכול פירותיו החדשות. ובזכות העומר שהיו מקריבים בפסח, היה הב"ה מברך כל תבואת השנה ההיא, כדגרסינן בפרקא קמא דראש השנה תאנא דבי ישמעאל, בארבעה פרקים בשנה העולם נידון, בפסח על התבואה וכו'. תניא ר' יהודה אומר משום ר' עקיבא, מפני מה אמרה תורה הביאו לפני עומר בפסח, מפני שהפסח זמן תבואה הוא. אמ' הב"ה הביאו לפני עומר בפסח, כדי שתתברך לכם התבואה שבשדות.

וגרסי' בויקרא רבה אמ' ר' בניה, אמ' הב"ה לישראל, בני כשהייתי נותן לכם את המן, הייתי נותן עומר לגולגולת, ועכשיו שאתם נותנין לי את העומר, אין לי אלא עומר אחד משל כלכם, ולא עוד אלא שאינו של חטים אלא של שעורים. לפי' משה מזהיר את ישראל ואומר והבאתם את עומר התנופה וגו'. ר' שמעון אומר אל תהי מצות העומר קלה בעיניך, שהרי על מצות העומר עשה הב"ה שלום בין איש לאשתו, שנא' (במדבר ה, טו) והביא האיש את אשתו אל הכהן והביא את קרבנה עליה עשירית האיפה קמח שעורים, שהוא העומר, שנא' (שמות טז, לו) והעומר עשירית האיפה הוא. אמ' ר' אלעזר, כתי' (ירמיהו ה, כד) ולא אמרו בלבבם נירא נא את ה' אלהינו הנותן גשם יורה ומלקוש בעתו שבועות קציר ישמר לנו, מן השרב ומן הרוחות הקשים. אימתי, בשבע שבתות שבין פסח לעצרת. תני ר' חייא אומר, שבע שבתות תמימות תהיינה, אימתי הן תמימות, בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, יהיו תמימות בטללים ושבלים מלאות ובריאות. לפי' משה מזכיר את ישראל ואומר והבאתם את עומר וגו'.

וגרסינן במדרש יהי אור ר' אבא ור' חייא היו מהלכין בדרך. א"ר חייא, וכתי' (ויקרא כג, טו) וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה. כשהיו ישראל במצרים, היו ברשות אחרים,

והיו שרויים בטומאה, כאשה שהיא טמאת הנדה. אחר שנימולו, נכנסו ברשותו של הב"ה, ופסקה מהם הטומאה, כנדה שפסקו דמיה. לפיכך כתי' (ויקרא טו, כח) וספרתם לכם, כדא' באשה וספרה לה, לה לעצמה, כך וספרתם לכם, לעצמכם. והלא דברים ק"ו, ומה אם אשה בשביל טפת דם כחרדל היתה סופרת שבעה ימים ואז תטהר, ישראל שהיו שרויין בטומאה ויושבים בארץ טמאה, אינו דין שיספרו נ' יום אחר שיהיו טהורים. לאחר הספירה היו טהורים לפני הב"ה, אמ' הגיעה השעה שאתן תורתי לבני.

תפלת יום טוב שני. מתפללין כמו ביום ראשון, לא פחות ולא יותר. אלא שפרשת יום טוב שני היא שור או כשב או עז, ועם המפטיר ובחדש הראשון כמו ביום טוב ראשון. ומפטירין וישלח המלך. ושונין משניות פרק מקום שנהגו ממסכת פסחים.

תפלת ערבית של מוצאי י"ט לחולו של מועד. מתפללין שמונה עשרה כמו בשאר לילות של חול. ואומר הבדלה בחונן הדעת. ואומר יעלה ויבא בעבודה. ומבדילין על הכוס ואומ' בא"י אמ"ה בורא פרי הגפן, בא"י אמ"ה המבדיל בין קדש לחול ובין אור לחשך ובין ישראל לגויים ובין יום השביעי לששת ימי המעשה, בא"י המבדיל בן קדש לחול.

תפלת חולו של מועד. כסדר ימות החול. ומתפללין שמונה עשרה. ואומר יעלה ויבא בעבודה. וחוזר ש"צ התפלה, ומברך לקרוא את ההלל, וקורין אותו בדילוג, שאין גומרים את ההלל בפסח אלא בשני ימים טובים ראשונים בלבד. ואח"כ מוציאין שני ספרי תורה. קורין באחד כהן ולוי וישראל בפרשת בוא אל פרעה, מן קדש לי כל בכור עד סוף הפרשה. ואומ' קדיש עד למעלה. וקורא ובספר השני עד הרביעי בפרשת פנחס, מן והקרבתם אשה עולה לה' עד כל מלאכת עבודה לא תעשו. וזאת הפרשה עצמה של ספר שני קורא הרביעי כשאר ימות חולו של מועד, ועם המפטיר בשני ימים טובים ראשונים ובשני ימים טובים אחרונים. ואומר קדיש עד למעלה. ואומר אשרי וסדר קדושה. ומחזירין הספרים למקומן. ואומ' קדיש עד למעלה. ומתפללין כמוסף י"ט, אלא שאומרים בחולו של מועד את יום מקרא קדש הזה. וחוזר ש"צ התפלה, ואומר קדושה במקומה, ואין אומרים כתר. ואומ' קדיש תתקבל יהא שלמא. ואומר מזמור למנצח משכיל לבני קרח וגו'. ואין הפרש בין יום ראשון של חולו של מועד לשאר ימים של חולו של מועד אלא בפרשיות בלבד שקורין בספר הראשון, כי פרשת הספר השני אחת היא לשמונה ימי הפסח. ופרשת הספר הראשון ביום השני, בפרשת ואלה המשפטים, מן אם כסף תלוה את עמי עד לא תבשל גדי בחלב אמו. וביום הג', בפרשת כי תשא, מן פסל לך עד לא תבשל גדי בחלב אמו. וביום הרביעי, בפרשת בהעלותך, מן וידבר ה' אל משה במדבר סיני עד ולגר ולאזרח הארץ.

תפלות של שבת וחולו של מועד. שחרית כשאר השבתות עד גאל ישראל. ומתפללין ישמח משה, ואומר יעלה ויבא בעבודה. וקורין ההלל בדילוג, כשאר ימות חולו של מועד. מוציאין שני ספרי תורה, וקורין בא' ז', בפרשת כי תשא, מן ויאמר ה' אל משה ראה אתה אומר אלי העל את העם הזה וגו' עד לא תבשל גדי בחלב אמו, ובספר השני עם המפטיר והקרבתם אשה עולה לה'. וההפטרה היתה עלי. ואין מזכירין בברכות ההפטרה של פסח, לא באמצע ולא בחתימה. ומתפללין מוסף כשאר ימות חולו של מועד, אלא שמזכירין של שבת באמצע, וחותם מקדש השבת וישראל והזמנים. ושונין משניות פרק אלו מגלחין במועד, במסכת מועד קטן, ואומר קדיש על ישראל.

תפלות של שני ימים טובים אחרונים כשני ימים טובים ראשונים, אלא שאין גומרין ההלל באחרונים. ופרשת י"ט ראשון של שני ימים אחרונים מתחילין מן ויהי בשלח פרעה עד כי אני ה' רפאך. ואם חל להיות בשבת קורין אותה שבעה, ועם המפטיר בספר השני והקרבתם, ומפטירין שירת וידבר דוד. ושונין משניות פרק ביצה שנולדה ביום טוב, ממסכת מועד קטן. וביום טוב השני, הפרשה כל הבכור עד סוף הפרשה, ואם חל להות בשבת מתחיל מן עשר תעשר, והמפטיר והקרבתם. ומפטירין עוד היום בנוב לעמוד. והפרק הכל חייבין בראייה, ממסכת חגיגה. ואומר קדיש.